

Raamatunkäännös: KR 1933/38 **1. EKUMENIIKAN POLTTOPISÄ TEESÄ:
LUTERILAISTEN JA ROOMALAISKATOLILAISTEN OPPI VANHURSKAUTTAMISESTA**

Ekumeniikka (kreik. οικουμενη οikūménē, asuttu maailma) tarkoittaa kirkkojen välistä yhteyttä ja vuoropuhelua. 1990-luvun loppupuolella rooma-lais-katoliset ja luterilaiset teologit saivat Saksassa valmiiksi yhteisen julistuksen vanhurskauttamisopista (JD, Joint Declaration on the Doctrine of Justification). Tuon julistuksen yhtenä tavoitteena oli saada vanhurskauttamisopista koskevat keskinäiset yli 400 vuoden takaiset, yhä voimassa olevat sopitukset kumoetuiksi. Suomen ev.lut. kirkko julistuksen hyväksyi, mutta paavin kirkko ei.

On hienoa, että kristikunnassa pyritään kohti yhteyttä, muistammehan Jeesuksen sanat: *"Siitä kaikiki tuntevat teidät Minun opetuslapsikseni, jos teillä on keskinäinen rakkaus."* (Joh. 13:35) Mutta miksi kristikunta sitten on niin jakautunut tässäkin asiassa?

Taustaksi kerrottakoon, että paavin kirkon käsitys ihmisen kelpaamisesta Jumalalle perustuu ihmisen ja Jumalan väliin yhteistyöhön. Latinalaisperäinen termi yhteistyölle on synnergismi. Rooman kirkon opetuksen mukaan ihmisellä on itse kyky vaikuttaa omaan pelastamiseensa, ottaa askelia kohti Jumalaa. Nuo ihmisen ottamat askeleet, hyvät teot, ovat tuon kirkon opetuksen mukaan edellytys ja peruste, Jeesuksen sovitustyön lisäksi ja sen rinnalla, ihmisen kelpaamisessa Jumalalle eli vanhurskautumiselle.

Vajaat 500 vuotta sitten saksalainen augustiinolaismunkki Martti Luther kuitenkin oman henkilökohtaisen uskonkriisin jälkeen totesi, että roomalais-katolisen kirkon opetus ei ole sopuissakaan Raamatun opetuksen kanssa. Ihminen vanhurskautetaan eli tehdään Jumalalle kelpaavaksi tai vaskan-salaiseksi yksin Kristuksen tähden, yksin armosta ja yksin uskon kautta. Mitään ihmisen tekemiä ja vaatimia lisäyksiä ei tuohon voi eikä saa liittää. Muutoin Jumalan kertakaikkinen sovitus Golgatan ristillä turhennettaisiin ja ihminen jäisi riutumaan lain alle. Jumala lahjoittaa itse meille sanansa kautta, lain vaatimuksen ja sovituksen ilosanoman kautta, sekä kasteen sakramentin kautta, niin uskon, uudestisyntymisen kuin vanhurskauttamisenkin. Tuo kaikki on Jumalan tekoa, ei meidän ihmisten.

Tämä oikea vanhurskauttamisoppi on meidänkin kirkkomme ja herätysliikkeemme sisällä usein kadoksissa. Ihmisiä vaaditaan täyttämään ja noudatamaan tiettyjä tapamuodollisuuksia kelpaavaksi Jumalalle.

Yksikään meistä ei voi ylpeillä siitä, että olisi itse omassa lihassaan jotenkin parempi kuin joku toinen, joka ei usko Raamatun Herraan Jeesukseen. Jumala on oman armopäätöksensä perusteella valinnut ihmiset pelastukseen. Herran tahto on, että tuota pelastusta tarjotaan jokaiselle. Meillä on toki oikeus olla suostumatta sovittuun, meillä on itsellämme voima ja mahdollisuus hylätä Jeesuksen tarjoama anteeksiantamus. Mutta kenelläkään ei ole mahdollista itse päättää, että nyt minä alan uskoa Jumalaa. Jumala yksin voi sanansa ja Pyhän Henkensä kautta tuon uskon synnyttää.

Jeesukseen uskova ihminen ei ole itsessään yhtään sen parempi kuin toinen ihminen, joka ei Jeesukseen usko. Sitä huolimatta toinen tässä elämässä tuntee Jumalan ja menee kuoleman jälkeeseen tai vaaseen, toinen ei tunne Jumalaa ja menee kuoleman jälkeeseen helvettiin.

Jumalaton ja synteihinsä kuollut ihminen julistetaan taivaan torilla tai vaskansalaiseksi ilman tuon ihmisen ainuttakaan omaa tekoa (forenssinen vanhurskauttamisoppi, lat. forum, tori). Sitä on evankeliumi kuolleelle. Ei haudassa maakaava Lasarus voinut itse totella Jeesuksen huutoa: *"Lasarus, tule ulos!"* Kuolleena on mahdotonta nousta itse haudataan. Mutta Jumalan maailmassa onkin niin, että sen mitä Jumala vaahtaa ja käskää, sen hän itse myös täyttää.

Sinäkin, hyvä kuulijani, saat tänään, tässä ja nyt, uskoa tuon lahja-vanhurskauden omalle kohdalle. Siitä huolimatta, että et ole pystynyt ainoatakaan Jumalan lakia ja käskyä puhtaasti täyttämään. Olet rakastanut maailmaa ja itseäsi enemmän kuin Jumalaa, olet pitänyt vanhempiasi ja esivallan halpana, olet vihannut veljeäsi ja siskoasi, syyllistynyt ainakin sydämessäsi murhaan, olet ollut haureellinen ja tehnyt huorin, olet käyttänyt omaksi hyödyksesi toisille kuuluvaa omaisuutta, olet valehdellut ja himoinnut sydämessäsi sitä, mikä ei sinulle kuulu. Tällaisena, kaikki lait rikokoneena, sinä kuitenkin saat uskoa Jeesukseen, joka sinun puolestasi täytti lain. Niin kuin täytti myös minun puolestani.

Rukoilemme: Pyhä Jumala, rakas Taivaan Isä. Kiitos, että saan varmasti luottaa rakkauteesi ja hyväksyntääsi Jeesuksen tähden. Vahvista uskoani sinun Sanaasi. Amen.

2. VANHURSKAUTEEN LIITTYVIÄ KÄSITTEITÄ

2.1 Vanhurskas

Suomen kielessä joko sanayhtymästä "vanha (vanhastaan) hurskas" tai "vakaan (vakaasti) hurskas". Hurskaalla ja sen johdoksella vanhurskaalla on hyvin laaja merkityskenttä: ne tarkoittavat hyvää, pyhää, oikeudenmukaista, oikeamielistä, uskollista, kuuliais-ta, epäitsekkästä, luottavais-ta, armollis-ta, anteeksiantavaa, rakastavaa, laupiasta, lempeää. Vanhurskaus (hepr. tsedaqaa, kreik. dikaiosyne) on tärkein teologinen käsite niin Uudessa kuin Vanhassa testamentissakin.

2.2 Vanhurskauttaa, vanhurskauttaminen

Raamatussa sanaa vanhurskauttaminen käytetään kolmessa eri merkityksessä:

2.2.1 Vanhurskaan Kristuksen vanhurskauttaminen, jonka tekee vanhurskas Jumala

- Esim. Jes. 50:8, jossa Herran palvelija (=Messias eli Jeesus) sanoo: *"Lähellä on Hän, joka Minut vanhurskaaksi tuomitsee."*

- samoin 1.Tim. 3:16:ssa sanotaan Kristuksesta eli Jeesuksesta: *"vanhurskautunut Hengessä"* (hänet julistettiin vanhurskaaksi Hengen voimasta, KR 1992)

Vaikka Jeesus tehtiin ristin puulla kärsiessään synniksi, niin hän oli silloinkin itsessään synnitön. Hän ei siis kuollut omien syntiensä vuoksi, vaan sijaiskärsijänä toisten syntien tähden. Jokainen synti saa oikean ja todellisen rangaistuksen, mutta tuon rangaistuksen kanto viaton. Herättä-essään Jeesuksen kuolleista Jumala julisti koko maailmalle: Jeesus oli syytön, vanhurskas. Jeesusta ei kuitenkaan tehty ylösnousemuksessa vanhurskaaksi - Hän oli ollut sitä koko ajan - vaan hänet julistettiin (uudelleen ja edelleen) vanhurskaaksi.

2.2.2 Vanhurskaan Jumalan vanhurskauttaminen, jonka tuo julki jumalaton ihminen

Daavid tunnustaa Jumalalle Psalmissa 51, jae 6: *"Sinua ainoata vastaan olen syntiä tehnyt, tehnyt sitä, mikä on paha Sinun silmissäsi; mutta Sinä olet oikea puheessasi ja puhdas tuomitessasi."* (jakeen loppuosa

kirjaimellisesti: jotta Sinä olisit vanhurskas puheessasi, olisit puhdas tuomiossasi.) Jakeen ajatus on se, että ihmisen synnintunnustus julistaa Jumalan vanhurskaaksi.

Paavali lainaa samaa kohtaa Roomalaiskirjeessään (3:4-5): *"Olkoon Jumala totinen, mutta jokainen ihminen valhettelija, niinkuin kirjoitettu on: 'Että sinut havaittaisiin vanhurskaaksi sanoissasi ja että voitaisit, kun sinun kanssasi oikeutta käydään.' 5. Mutta jos meidän vääryytemme tuo ilmi Jumalan vanhurskauden, mitä me siihen sanomme? Ei kaikei Jumala ole väärä, kun hän rankaisee vihassansa? Minä puhun ihmisten tavalla."*

Kun ihminen luopuu syyttämästä Jumalaa ja tunnustaa itsensä syylliseksi, hän julistaa Jumalan vanhurskaaksi ja itsensä syntiseksi. Jeesuksen rinnalle naulituista ryöväreistä toinen tunnustaa heitä kohdanneen rangaistuksen oikeaksi (kirjaimellisesti vanhurskaaksi), mutta Jeesuksen mitään paha tekemättömäksi. Rikollinen ei syyttänyt esim. perintöteki-jöitään, sukuaan, vanhempiaan, vaimoiaan, lapsiaan, rikostovereitaan, yhteiskuntaa, oikeuslaitosta tai Jumalaa, vaan kanto itse vastuun teoistaan ja tunnusti syyllisyytensä. Samalla hän julisti Jeesuksen syyttömäksi eli vanhurskautti Hänet, tunnusti Jeesuksen kuninkaaksi.

2.2.3 Jumalattoman ihmisen vanhurskauttaminen, joka on vanhurskaan Jumalan teko

Herran kärsivästä palvelijasta (Messiaasta) sanotaan Jes. 53:11: *"Hän, minun vanhurskas palvelijani, vanhurskauttaa monet, säilyttäen päällensä heidän pahat tekonsa."*

Paavalin kirjoittama klassinen kohta vanhurskauttamisesta on Room. 4:4-6:ssa: *"Mutta töitä tekeväälle ei lueta palkkaa armosta, vaan ansiosta, mutta joka ei töitä tee, vaan uskoo häneen, joka vanhurskauttaa jumalattoman, sille luetaan hänen uskonsa vanhurskaudeksi; niinkuin myös Daavid ylistää autuaaksi sitä ihmistä, jolle Jumala lukee vanhurskauden ilman tekoja".*

2.3 Forensinen vanhurskauttamisoppi

Lähtökohtana latinan kielen sana forum, jonka perusmerkitys on tori. Tässä yhteydessä kysymys on torista oikeudenkäyntipaikkana. Taivaan torilla eli Jumalan tuomioistuimessa ihminen julistetaan Jeesuksen sovitustyön tähden pelastukseen kelpaavaksi eli vanhurskaaksi. Näin tapahtuu ilman että mikään hänessä olisi tullut paremmaksi, pyhemmäksi tai edes vähääkään pelastusta ansaitsevaksi. Ihminen tarttuu pelastukseen yksin uskolla, ilman omia ansioita, tekoja tai hyviä ominaisuuksia.

Vanhurskauttaminen on ensisijaisesti Jumalan sisäinen asia: Poika lepyttää Isän. Vanhurskauttaminen tapahtuu ihmisen ulkopuolella eikä se ole riippuvainen ihmisestä. Vanhurskauttamisen edellytys on se, että jokaisen ihmisen synnit on sovitettu ristillä - riippumatta siitä, miten ihminen siihen suhtautuu. Yksittäinen ihminen voi sen vain uskoa, jolloin hänet julistetaan vanhurskaaksi ja hän pelastuu - tai olla uskomatta, jolloin sovitus jää hänen kohdaltaan turhaksi. Luterilaiset tunnustuskirjat opettavat forensista vanhurskauttamisoppia. Tähän oppiin myös allekirjoittanut sitoutuu omassa uskossaan, opetuksessaan ja kilvoittelussaan.

2.4 Effektiivinen vanhurskauttamisoppi

Lähtökohtana latinan kielen verbi efficio, jonka perusmerkitys on tuottaa, tehdä, synnyttää. Tässä yhteydessä kysymys on ensisijaisesti joksikin tekemisestä tai vaikuttamisesta. Vanhurskauttamisessa on tämän opin mukaan kysymys ihmisessä itsessään tapahtuvasta muutoksesta, ihminen tehdään vanhurskaaksi. Ihminen vanhurs-kautuu sillä, kun hän Jumalan armon vaikutuk-sesta alkaa tehdä hyviä tekoja - niin suhtees-sa Jumalaan kuin toisiin ihmisiin. Pelastuminen on Jumalan ja ihmisen yhteistyötä.

Effektiivinen vanhurs-kauttamisoppi liittyy ihmiskeskeiseen käsitykseen vanhurskauttamises-ta, vanhurskauttaminen on jotakin, mikä tapahtuu ihmises-sä.

Katolinen kirkko kannattaa effektiivistä vanhurskauttamisop-pia. "Vain Jumala voi pelastaa ihmisen, mutta hän vaatii ihmiseltä yhteis-työtä. - Jumalan kanssa ihminen 'luo' oman henkilökohtaisen pelastuk-sensa." Paavi Johannes Paavali II: Uskalla toivoa, WSOY 1996.

Jumalan ja ihmisen välisen yhteistyön vanhurskauttamisteologia löytyy myös esim. Tapio Nousiainen 'Yksi ainoa elämä' -kirjasta. Siinä Jumalan osuudeksi pelastuksessa määritellään 99,99 prosenttia, ihmisen vähäiseksi - mutta ratkaisevaksi! - osuudeksi 0,01 prosenttia.